

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:19.03.2019 ✓Accepted/Kabul:22.05.2019

DOI: 10.30794/pausbed.541775

Araştırma Makalesi/ Research Article

Küzeci, D. (2019). "Henry De Montherlant'ın "Santiago Şövalyesi" Adlı Piyesinde Kaybolan Değerler Ve İnsanlık Mesajı" *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 36, Denizli, s. 89-100.

HENRY DE MONTHERLANT'IN "SANTIAGO ŞÖVALYESİ" ADLI PİYESİNDE KAYBOLAN DEĞERLER VE İNSANLIK MESAJI*

Deniz KÜZECİ**

Özet

Santiago Şövalyesi, Henry de Montherlant'ın 1947 yılında kaleme almış olduğu İspanyol kökenli en önemli piyeslerinden biridir. Montherlant *Santiago Şövalyesi* adlı piyesinde mükemmel sade bir dil ile Şövalye ocakları tarafından Hristiyanlık adına kötü olayları ortaya çıkarmaya çalışır. 19. Yüzyılın 20.yüzyıla miras bıraktığı dünya görüşünü eleştirir, para ve serveti elinin tersiyle iter. Sahte şan ve şöreti tenkit ederken asıl doğruyu yakalamaya çalışır. Don Alvaro adlı Şövalye ocağının baş şövalyesi ve asil kızı Mariana'nın kişiliğinde Yunan trajedisinin sadeliği ve kader anlayışı ile klasik tarzda kaleme alınmış bir oyundur. Yazar romanlarının tam aksine piyeslerinde ki diğer kadın kahramanlar gibi Santiago Şövalyesi'nin kadın kahramanı Mariana'yı göklere çıkarır. Bu piyeste Don Alvaro ile Allah inancı kayıtsız bir şekilde ön plana çıkar. Bu piyes kişisi bir tek Allah'ın önünde eğilir. Mevki, rütbe ve mertebenin kokuşmuşluğuna karşı çıkar ve onların pisliğini kendine bulaştırmaz. Bunun için her şeyden vazgeçer, yalnızlığı seçer ve bu vesileyle kendi yalnızlığında Allah ile baş başa kalır ve bu onun mutluluğunun kaynağını oluşturur. Etrafındaki her şeyi, herkesi ve tüm olayları sorgular. Bin yıllık şövalyelik ocağının yanlış yönlerini ortaya koyar. Şövalyelerin kusurlarını gözler önüne serer. Hristiyanlığın bozulmuş, maddeye ve servete dönüşmüş halini sorgular. Böylece gerçek Hristiyanlığa olan özlemini dile getirir. İnsanın içine düşmüş olduğu bunalımı kurtarmaya gayret eder. Aile yapısının ve aile bireyleri arasındaki ilişkilerin durumunu dile getirir. İnsana önem verir ve her insanın yaşama hakkı olduğunu ileri sürer. Bu sebeple savaşlara özellikle deniz aşırı savaşlara karşı çıkar. Bu savaşların gereksizliğine inanır. Toplumsal mesajlarının bir halkası olan bu piyesi ile bozulmuş toplumsal düzenin portresini çizer. Korkularını dile getirir. Bu çalışmada Henry de Montherlant'ın vermiş olduğu insanlık mesajını irdelemeye çalıştık. Şövalyelik, Hristiyanlık ve manastır gibi toplumsal kurumların durumunu, savaş, mevki ve maddi çıkarlar gibi toplumsal olayların insanlığı düşürdüğü durumu inceledik. Yazar etkileyici, sade ve doğrudan bir dil kullanmıştır.

Anahtar kelimeler: *Henry de Montherlant, Kaybolan değerler, İnsanlık, Sömürgecilik, Deniz aşırı savaşlar, Santiago Şövalyesi.*

LOST VALUES AND HUMANITY MESSAGE IN THE PLAY CALLED *THE MASTER OF SANTIAGO* OF HENRY DE MONTHERLANT

Abstract

The Master of Santiago is one of the most important Spanish-born plays written by Henry de Montherlant in 1947. Montherlant tries to uncover the sheer truth with a perfectly simple language in his play *The Master of Santiago*. He criticizes the world view of the 19th century that he has inherited from the 20th century and pushes his money and wealth with his hand. He criticizes the fake glory and fame, but tries to capture the truth. Don Alvaro is the chief knight of the Knight quarry and the

* 7-8 Mart 2019 tarihinde Galatasaray Üniversitesi'nde gerçekleştirilen XIV. Frankofoni kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş şeklidir.

**Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, ERZURUM.

e-posta:dkuzeci@atauni.edu.tr (orcid.org/0000-0002-5361-3113)

noble daughter Mariana. In contrast to other novels, the author glorifies Mariana, the heroine of *The Master of Santiago*. With this piano don Alvaro faith in Allah comes to the fore. This one person leans before God alone. The position opposes the rottenness of rank and rank and does not inflict them on itself. In order to do this, he gives up everything, chooses loneliness, and, on this occasion, is left alone with Allah in his own loneliness, which is the source of his happiness. He questions everything around him, everyone and all the events. Reveals the wrong aspects of the millennium knighthead. Reveals the flaws of the knights. Question the conversion of Christianity into degraded and material and wealth. Thus, he expresses the yearning for the true Christianity. It tries to save the crisis that humanity has fallen into. Express the state of relations between family structure and family members. He gives importance to man and asserts that every person has the right to life. For this reason, against the war, especially against overseas wars, revolts their indifference. He draws a portrait of this social order and a corrupted social order. Express your fears. In this study, we tried to examine the message of humanity given by Henry de Montherlant. We examined the situation of social institutions such as knighthood, Christianity and monastery, and the social incidents such as war, position and material interests that have reduced humanity. The author used an impressive, simple and direct language in his play *The Master of Santiago*.

Keywords: *Henry de Montherlant, Lost values, Humanity, Colonialism, Overseas wars, The Master of Santiago.*

1.YÖNTEM

Henry de Montherlant'ın *Santiago Şövalyesi* adlı üç perdelik piyesi ana kaynak olarak tematik açıdan incelenerek, diğer kaynaklarda tarama yapıldı. Tematik açıdan piyesin hâkim olduğu kaybolan değerler ve insanlık mesajı içeren repliklerin değerlendirmesi yapılarak elde edilen bilgiler doğrultusunda yazarın vermek istediği mesaj doğrultusunda tematik bir çözümleme yapılmaya çalışıldı.

2. GİRİŞ

Montherlant 1896 yılında gözlerini dünyaya açmıştır. Kökeni soylu bir aileye dayanır. Eğitim yıllarının ardından erken yaşta annesinin ölüm acısını yaşar. Yirmi yaşına geldiğinde askerliğe alınır ve I. Dünya savaşına katılır. 1918 yılında ağır bir şekilde yaralanır. İnsanın ve insanlığın ölümünün tanığı olur. “Montherlant için ölüm tek mutlak felakettir”(Sipriot,1975,146) diyerek insanlığın düşmanlarının peşine düşer. Böylece yaşam ve ölüm kavramları düşüncesine yerleşir. Yazar savaş yıllarının yaşatmış olduğu gerçek insanlık trajedisinin bilincinde “yaşam ve ölüm arasında bir denge” arayışına girmek istese de “sonsuz bir denge yoktur; sonunda terazinin bir gözü aşağı iner” diyerek bir gün kendi canına kıyacak kadar içini saran ümitsizliğini ifade eder. Montherlant'ın gençlik yılları dünya savaşlarının cereyan ettiği dönemlere denk gelir. Bu onun için kan ve ölüm kokusunun uzakta olmadığı anlamına gelir. Savaş bir kara delik misali etrafındaki her şeyi ve herkesi içine çeker. Montherlant da savaşın içerisinde kendisini bulmuş olur ve savaşın sonuçlarından etkilenir.

Montherlant romanlarında yerin dibine soktuğu, sürekli aşağılayıp alçalttığı kadın kahramanlarını tiyatro karakterlerinde göklere çıkarmaya çalışır. Kahramanlarının bir kısım özellikleri kendi özellikleriyle uyuşurken bir kısım özellikleri ile ters düşerler. “Onlardan hiç biri değilim ve onlardan her biriyim”(Sipriot,1953:23) diyerek kahramanlarıyla olan ilişki yakınlığına bir sınır koyar. Yani kahramanları halktan birileridir. Her insan kendinden bir özellik bulur. Diğer klasik tiyatro eserlerinde olduğu gibi *Santiago Şövalyesi*'nde de Yunan döneminin trajik sadeliği ve kader anlayışı hâkimdir. Soylu bir İspanyol ailesinden gelmesi onu köklerine sınıksız bağlar. Piyeslerinde İspanyol örnekler ağırlık kazanır ve “Ölü Kraliçe” adlı piyesinde olduğu gibi konularını kendi köklerinden seçer. Sekiz yaşında ilk okuduğu eser Leh yazar Henryk Sienkiewicz'in I. yüzyıl Roma'sında yaşanan zulmü, bu zulme karşı verilen destansı direnişi ve Hıristiyanların İsa'ya ve Tanrı'ya duyduğu büyük aşkı anlatan ve 1905'te Nobel Edebiyat Ödülüne layık görülen “*Quo Vadis*”yi okur. Ve öyle görülüyor ki tüm eserlerinde bu eserin tesirlerine rastlamak mümkündür. İlk okuduğu Nobel ödüllü eser ile edebiyat dünyasının kapılarını aralayan yazar 1922'de ilk romanı *Le Songe*'u yazar. Onlarca roman ve tiyatro eserini kaleme almış olan yazarın Romanlarında Flaubert'in tesirini de görmek mümkündür. “Montherlant'ın piyesleri romanları gibi yazarın hayatıyla olan bağlantılarını ortaya koyar” (Robichez,1973:14). Yazar öyle bir hassas ruha ve öyle değişmez prensiplere sahiptir ki “çok sevdiği bir kadını randevusuna küçük bir gecikme yaptığı için bırakır.”(Robichez,1973:25) Bu hassasiyetlerini eserlerinde görmek mümkündür. Montherlant 1934 yılında Fransız Akademisi Büyük edebiyat ödülüne layık görülür. Üç büyük başyapıtı Ölü Kraliçe, *Port-Royal* ve *Santiago Şövalyesi*'dir. Bu çalışmada *Hébertot Tiyatrosu*'nda sekiz yüzden fazla sahnelenen *Santiago Şövalyesi*'ni irdelenerek piyeste insanlık değerlerinin ayaklar altına alınması gösterilmeye çalışılmıştır.

3. SANTIAGO ŞÖVALYESİ'NDE DEĞERLER ÇATIŞMASI

Santiago Şövalyesi üç perdelik bir oyundur. Oyunun mekânı Santiago Şövalyelerinden Don Alvaro'nun evinde merasim salonudur. Oyunun girişinde mekânın tasviri yer alır. Yapılan tasvirler insanlık dışı uygulamalar nedeniyle askerlikten el çeken Şövalye Alvaro'nun yokluk içinde kıvranan bir şövalye olduğunu göstermeye yöneliktir. Duvarların çıplaklığı, rengi, duvarların şekli ve sıvalarından mekânın ve mekân sahibinin varlık durumu hissettirilir. Dekor olarak, duvardaki çarmıha gerili İsa'yı simgeleyen haçın büyüklüğü ev sahibinin inançlarına ne derece bağlı olduğunu ifade eder. Aynı izlenimi uyandıracak diğer nesne bu yokluk içerisinde duvarda asılı beyaz ipekten rahip mantosudur. İpekten oluşu dini inanca verilen değerlerin bir simgesidir. Bu mantonun sol göğsüne işlenmiş kırmızı kılıç şövalye alametidir. Kırmızı renk kanı simgeler. Duvarda düzensiz bir şekilde asılı duran tolgalar önemini yitiren şövalyelik ocağını ifade ederken duvar pervazı üzerine oyulmuş parlayan armalar eski ihtişamlarını yansıtır. Bu objeler duvarın yansıttığı yokluk izlenimini bir nebze zenginleştirirler. Genelde büyük olarak bilinen yuvarlak şövalye masalarının, bu salonda çok küçük olması yokluğu ve kaybolmakta olan şövalyelik ocağının değer kaybını simgeler. İlk perdeden oyunun son sahnesine kadar zaman zaman duyulan çan sesleri de inançla alakalıdır.

Oyunun ilk sahnesinde Alvaro'nun tasvir edilen salonunda bir bekleyiş söz konusudur. Mariana ve Campanita teyze arasında geçen bu ilk replikte bir önceki gelen şövalye sayıları ile gelecek şövalye sayıları üzerine olan matematiksel işlem Santiago Şövalye ocağının giderek kan kaybettiğini gösterir. "Bugün için yedi iskemle. Demek gelenler yalnız altı kişi? Geçen ay sekiz kişi gelmişlerdi."(Montherlant,1950:4) Campanita Teyze'nin şövalye sayılarının düşüşünü gösteren bu sözlerini Mariana'nın benzer ifadeleri takip eder. "Yalnız beşi geleceklerini bildirdiler." Oysa piyesin repliklerinden daha önce her zaman eksik değil fazla gelen olduğu Mariana'nın cevabından anlaşılır. "Babam her zaman fazla bir iskemle bulunmasını istiyor, tarikattan herhangi biri belki haber vermeden kalkar geliverir diye"(Montherlant,1950:4). Mariana'nın sebebini karın engellemesine bağladığı sayısal eksilmeler Campanita Teyze'ye göre hiç de öyle değildir. "...Hayır, Mariana, bu efendileri yollarından alıkoyan kar değil bu soğuk başka bir soğuk. Bütün şövalye ocakları çöküyor"(Montherlant,1950:4). Hatta bu şövalye ocaklarını kral dahi gözden çıkarmış gözüküyor çünkü kralın da korkuları var. Diğer taraftan kralın onlara ihtiyacı kalmadığı gibi onlara haksız davranmaktan geri kalmadığı Mariana'nın şu cümlesinden anlaşılır: "mihnet ve meşakkat çekenlere yapılan da budur"(Montherlant,1950:5). Campanita Teyze'nin Şövalye ocaklarının bitme noktasına geldiğini ve Avila şövalyelerinin bir birlerini tanımayacak duruma karşı karşıya kalacaklarını ifade etmesinin ardından Mariana söz alarak geçmişte uğramış oldukları bir şövalye konağının içler acısı durumunu şu sözleriyle özetler. "Bundan iki yıl önce Paular'dan dönerken, bir vakitler İsla şövalyelerinin konağı olan yerde geceleyin mola verdik. Suyu çekilmiş kuyuların ağzını otlar bürümüş, küçük kilisenin oturma yerleri çürüyüp dökülmüştü. Vaktiyle şövalyelerin toplanıp görüştükleri ruhani meclis salonuna eşekler Eski neşe dolu ihtişamının yerini öyle bir hüznün kaplar ki yakınından geçen nehir bile bu yüzden gamlıdır. Birinci sahne şövalye ocağının değerlerini bitirmeyi tasvir eden sayısal hesaplar üzerine kuruludur. Bu sayı bir sonraki yıl üç olacak ve sonra ki yıllar bu sandalyelere oturacak şövalye kalmayacaktır. Don Alvaro'nun gelen şövalyeleri yemeğe almamasının da anlamı bu değer kaybıyla alakalıdır. Ayrıca Don Alvaro'nun şarap kupalarından gelen konuk şövalyelere su ikram edilmesi de bu yok oluşu simgeler. "Ne fayda! Mahzenimizin şarabı hiç de fena değilken onlara su ikram etmek!"(Montherlant,1950:6) Campanita Teyze'nin bu sözlerinden şövalye ocaklarının öneminin kalmadığı adeta tescil edilir. Mariana bu buz gibi suların tekrar tekrar içer. Öyleyse bu sular sadece şövalyeler için değildir.

İlk sahnede verilen bilgiler sadece şövalye ocağının giderek yok olması değildir. Mariana ve Campanita Teyze'nin repliklerinden Don Alvaro'nun hanesinin sahip olduğu kısıtlı şeylerin ve sahip olmadığı şeylerin yanında Alvaro'nun ruh halinin özelliklerini de öğreniriz. Mahzendeki şarabın varlığını ve kalitesini, Mariana'nın yaşamak zorunda olduğu sivası dökülmüş tozlu odayı, İsidro isminde her şeye yetişemeyen bir hizmetçinin varlığını, Mariana'nın annesini kaybettiğini ve annesinin ölümüyle evlerinin düzeninin bozulduğunu, ve buna Don Alvaro'nun da dahil olduğunu öğreniriz. Evin içler acısı durumu sahnenin iki kahramanı tarafından gözler önüne serilirken Mariana babasının aldırmaçlığını şu cümlelerle dile getirir. "Babam bunu görmüyor, görse de hoşuna gidiyor"(Montherlant,1950:7). Aynı repliğin devamında Mariana'nın da bu duruma alıştığı ve kabullendiği ortaya çıkar. Sahnenin sonuna doğru Alvaro'nun dünyadan elini eteğini çektiğini ve onun için tek önemli olan şeyin ruh olduğunu Campanita Teyze'nin vurguladığı şu sözlerde görülür. " En küçüğünden en büyüğüne kadar herkes onu yoluyor, soyup soğana çeviriyor da umurunda bile olmuyor"(Montherlant,1950:7). Don Alvaro'nun yaptığı

şeyler eli açıklık olarak ifade edilse de, o eli açıklık olarak yaptığı şeyleri eskilerin “verdim ve vereceğim” sözü doğrultusunda yapmaktadır. Yani insanlık ve yardım severlik onun en önemli özelliğidir. Askerlik görevinden el çekmesi onun yüksek görevinden dolayı aldığı aylığını reddetmesi anlamına gelir. Yoksulluğa razı olması onun işsiz güçsüz biri olmasından kaynaklanmaz, bilakis mevkisini insani değerler uğruna terk eder. Ayrıca yoksulluğuna rağmen elinde olanları da paylaşmaktan geri durmaz. Campanita Teyze onun bu cömertliğini geçmişte yaşanmış şu olayı Mariana’ya aktararak belirtir. “Babanızın hiç tanımadığı fakir bir beyzade kendisine bir iş bulmak için yardım etmesini ricaya gelmiş. Gittikten sonra Don Alvaro masanın üzerinde duran gümüş tuzluklardan birinin eksikliğini fark etmiş. Birkaç gün sonra beyzade yine gelmiş, babanız bu sefer geçen defa giydiği eski, yamalı pantolonun yerine üzerinde yeni bir pantolon görmüş. O zaman kalan iki tuzluğu alıp kâğıda sararak ona vermiş: “Size bir iş bulamadım, ama lütfen şunu alınız ve benim için dua ediniz” demiş”(Montherlant,1950:8). Mariana bu olayı teyit eder nitelikte şu cevabını verir. “size babamın bu hallerinden bildiklerimi anlatmaya kalksam sabahı ederiz”(Montherlant,1950:8). İlk sahne Mariana’nın Don Bernal’in biran önce gelmesini arzuladığını ifade eden cümlesiyle yön değiştirir. Zira Don Bernal Mariana’nın evlenerek hayatını kurtaracağı Jocinto’nun babasıdır.

İkinciden çok kısa olan ikinci sahne Don Bernal ve Mariana arasında geçer. Don Bernal Mariana, oğlu Jocinto ve kendisi için önemli olan ve büyük miktarda para ile dönecek bir göreve Don Alvaro’nun Yeni Dünyaya gitmesi gerektiğini anlatır. Paraya önem veren Don Bernal Mariana’ya “babanızın bu kadarcık zaman içinde orada servet sahibi olacağına eminim; ona bütün imkânları vereceğim”(Montherlant,1950:10) diyerek Don Alvaro ile zıt karakterde olduğunu ifade eder. Mariana babasının kendi çıkarlarını düşünen biri olmadığını ve bunun açık bir şekilde söylenmesi durumunda kabul etmeyeceğini belirtir. Don Bernal paradan bahsetmeden başka sebepler ileri sürerek onu ikna etmeği deneyeceğini ifade eder. Bu sahne Mariana’nın babasının ruh yapısını iyice pekiştirmek için Don Alvaro’nun şömüne başında uyurken sayıkladığı “Ey İspanya! İspanya” sözlerini aktararak son bulur.

Üçüncü sahne Don Alvaro ve Don Bernal arasında geçer. Don Bernal yağın karın şiddetinden bahsederek sahneyi açar. Don Alvaro bu kar meselesini bir Alman şövalye destanında bir kalede kızı esir edilmiş güçlü bir şövalyenin kar altında kızı için her türlü aşağılayıcı hakarete rağmen beklediğini anlatan hikâyesinden bahseder. Don Bernal bir soru ile sözü Don Alvaro’nun kızı için bir şeyler yapıp yapmayacağına getirir. Don Alvaro’nun cevabı tam onun istediği gibi olumludur. Don Bernal memnuniyetini ifade eder ve kapı tokmağı vurulur. Mariana babasına “dostlarınız geldiler” der. Don Alvaro’nun Dostlarım mı? şeklindeki şaşkıncı sorusuna kızının “Santiago Şövalyeleri” olduğunu ifade etse de Don Alvaro “Santiago Şövalyeleri benim akranımdır, dostlarım değil. Elini Don Bernal’in omzuna koyarak, bu müstesna”(Montherlant,1950:12) demesi Santiago Şövalyelerinin Don Alvaro’nun gözünde dostluk derecesinden çok uzak olduğunu ve onun için hiçbir değerlerinin olmadığını ifade eder ve sahneyi onun bu sözü sonlandırır.

Dördüncü sahnede Mariana sahneden ayrılır, Santiago Şövalyelerinden Don Olmeda dahil olur. Üç şövalye Gırnata’da ki savaş günlerini efsaneleştirerek anlatırken, Don Olmeda konuyu Don Alvaro’nun askerlik mesleğinden ayrılmasına ve onun hatırlamadığı ama inkâr da etmediği “zafer muhakkak ama kazanılmaya değmez”(Montherlant,1950:13) sözüne getirir. Don Vargas, Don Gregorio ve son olarak Don Enrique’in girmesiyle beklenen sayıda şövalye gelmiş olur. Hristiyanlık ritüelleri ve duaları yapıldıktan sonra bu sahnenin asıl konusu Alvaro’nun Yeni Dünyaya yani Batı Hint adalarına gitmeye ikna edilmesine kadar diğer meseleler ele alınır. Söz sırası Don Bernal’indir. İlk olarak sığınmacılar için güven yeri olması gereken manastırların kaybettiği güven sorununu dile getirir. Ancak dile getirirken sığınacak kişinin ve onu takip eden makamın ismini vermekten kaçınması güvenilmeyecek yerin sadece manastır olmadığı anlamına gelir. Don Bernal çok rahatsız olduğunu belirten sözlerine şöyle devam eder. “Niçin bir manastıra sığın mıyorsunuz?” dedim “Beni ele verirler” dedi. Bu cevap bana o kadar acı geldi ki bütün gece uyuyamadım”(Montherlant,1950:14). Diyalog şövalyelerin bu soruna çözüm arayışı şeklinde sürerken başka bir meseleye, şövalyelerin kaybettiği değere dikkat çekilir. “Şövalyelerimizden Don Juan de Anchorena, Oran kralına kaçmayacağına söz verdiği halde serbest bırakıldığı Oran’dan kaçmış. Buna ne dersiniz?”(Montherlant,1950:15) Açıklamasının devamında Alvaro’nun “Gerçekten kaçmayacağına söz vermiş mi?” şaşkınlıkla karışık sorusu bir şövalyenin her ne olursa olsun sözünde durması gereken ve kendisine sonsuz güvenilen kişi olması gerektiği anlamına gelir. Bir önceki manastır meselesinde ismi verilmeyen güvensizlik makamının da şövalye ocağı olduğu izlenimi ortaya çıkar. Don Alvaro’nun da bu konunun üzerine ısrarla eğildiği görülür. Her ne sebeple olursa olsun sözünde durmayan bir şövalyenin şerefli bir insan olamayacağı ve şövalyelikten çıkarılmasını ister. Don Enrique’in kral kabul etmezse şeklindeki sorusuyla başka

meseler kendini gösterir. Alvaro “Aklaki değerleri kral değil, biz, ocaktan olanlar ölçeriz. İspanya’da iyyinin nerede, kötünün nerede olduğunu söylemek, daha on dokuzunu bitirmeyen üstelik İspanyol da olmayan krala düşmez”(Montherlant,1950:15) der. Buradan bir erk çatışmasının varlığı ve şövalye kurumunun kralın iktidarını tanımayan bir kurum olduğu ve ellerinde bulunan birtakım güçleri krala karşı kullanma eğilimlerinin olduğu anlaşılır. Şövalyeler sonunda Yeni Dünyaya kendilerinin gidememe bahanelerini ileri sürerek Don Alvaro’ya oraya gitme önerisi yaparlar. 1492 de son bulan sekiz asırlık Arap tahakkümünden bahsedilir. Don Olmeda İspanya’daki Haçlı seferlerini anımsatır ve Hint adalarına gitmenin de bir nevi Haçlı seferi olduğunu belirterek kendisine göre şerefli bu göreve onu ikna etmeye çalışır. Don Bernal Alvaro’nun kızı ile yaptığı plan doğrultusunda dikkatli cümleler seçerek, aslında orada yani sefere çıkılan yerlerde olan şeyleri sıralayarak “...sizin gibi bir insan orada altın veya inci, toprak yahut da esir ticareti yapacak değildir”(Montherlant,1950:17) diyerek normalde oraya gidenlerin yaptıklarını gözler önüne serer. Çünkü Alvaro manevi ruh yüceliğine sahip biridir. Bunlar ona göre şeyler değildir. Diğer şövalyelerin sırayla söze karışıp ikna etme haklarını kullanmalarına karşın başarılı olamazlar. Don Alvaro şövalyelerin kutsal savaş ifadelerine şöyle tepki gösterir: “ Mukaddes bir savaşa mı dediniz? Böyle bir savaşta mukaddes olan dava yerlilerin davasıdır. Hâlbuki şövalyeliğin esası zulme uğrayanların müdafaasıdır. Hint adalarına gitseydim yerlileri korumak için yani size göre “ihane” etmek için giderdim”(Montherlant,1950:18) diyerek yerine göre ihaneti yüceltir. Onun asıl hedefi Voltaire’in Candide’inde vermek istediği mesajın aynıdır. “Herkes kendi bahçesini işlemeli.”(Gümüş,1998:316) Burada hedeflenen düşünce dünyayı yaşanır kılmaktır. “Onun bizi verimli hale getirmeye davet ettiği bahçe, dünyadır” (Gümüş,1998:317). Alvaro “beterin beteri bir canavarlık” olarak nitelediği, “yaralı bir Hintliye baktığı için hain diye asılan bir İspanyol askerin hikâyesini” hatırlatır ki bu konuda sayfanın altına “tarihidir” şeklinde dip not düşülmüştür. Sahnede diğer şövalyelerin sırasıyla ikna çaba ve cevaplarına karşı çıkan sömürgecilğe olumsuz bakan Don Alvaro’nun tepki dolu konuşmaları hâkimdir. Alvaro “Evet en iğrenç cinayetlerin Santiago naraları atılarak işlendiğini biliyorum. Ovando, Xaragua Hintlilerinin bizim için iyilikten başka bir şey düşünmeyen o saf ve temiz yürekli kraliçelerini pusuya düşürdüğü zaman bu cinayetin işlenmesi için verdiği işaret de elini Alcantara şövalyeliği nişanına götürmek olmuştü. İsa’yı temsil eden o nişanla: kraliçe asıldı, kabile reisleri de diri diri yakıldı. Şövalyelerimizin Yeni Dünyadaki marifetlerinden duyduğum tiksintiyi anlatacak kelime bulamıyorum.”(Montherlant,1950:19) diyerek sömürge düşüncesine karşı duruşunu açıklar. Şiddetin Ahlaki bir boyutu olamaz. Şiddet sadece bir araçtır. Birinin var olduğu yerde diğeri yok olur. Bu düşüncede olduğu gibi Monterlant Ahlak ve inançların şiddet ve katliamlarla aynı safta olmasını eleştirir. Piyesin en önemli temasını teşkil eden bu sahnede diğer şövalyeler İspanya’nın şerefi için bir kısım cinayetleri mubah göstermeye çalışsalar da Alvaro “İspanya’nın şerefi topraklarında bulunması, dinine, ruhuna, düşüncesine ve geleneklerine hakaret olan bir düşmanı yok etmesidir”(Montherlant,1950:19) der ve şöyle devam eder “Vakit geçirmeden kendi vatanımıza bir düzen vermek dururken zapt edilen ülkeleri değiştirmeye kalkmak, kendimiz baştanbaşa değişmeye muhtaçken dış dünyamızı değiştirmeye benzer” (Montherlant,1950:19-20). Eninde sonunda Batı Hint adalarını kaybedeceğiz diyen Alvaro Don Olmeda’nın “...İspanyollar binlerce, milyonlarca Hintliyi imana kavuşturmasaydı, hepse ebediyen cehennemde yanacaktı.” (Montherlant,1950:20) şeklindeki sözüne aynı yerde “Binlerce İspanyol da Yeni Dünyaya gittikleri için ebediyen cehennemde yanacaklar” cevabını verir. Ona göre “Yeni Dünya ile münasebeti olan her şey bayağılıktır, çirkeftir. Yeni Dünya dokunduğu her şeyi çürütüp kokutuyor”(Montherlant,1950:20). Hint adalarına giden ve oralarda kalmanın insanların şeref ve hasiyetlerini zedelediğini ileri sürer. Ona göre “ileride bir adama şeref verilmek istendiği zaman “Hint adaları işlerine hiç karışmadı” denilecek”(Montherlant,1950:20) der. Alvaro bu konuda son derece doludur. Yeni Dünyaya gitmek demek oradan hatırı sayılır bir para ile dönmek demektir. Aslında kendisine teklif edilen şey de tam anlamıyla oraya giderek kendi geleceğini, kızının ve damadının geleceğini mali açıdan garanti altına almaktır. Oysa Alvaro “Hint adalarının zaptıyla beraber menfaat hırsı, her şeyi her vesile ile bir ticaret haline getirmek illeti, ikiyüzlülük, başkalarının hayatına karşı kayıtsızlık, insanın insan tarafından iğrenç bir şekilde istismar edilmesi İspanya’ya yerleşti. Hint adaları İspanya’da sukutun başlangıcıdır”(Montherlant,1950:20) diyerek mali kazanç niyetiyle yapılanların aşağılık şeyler olduğunu ifade eder.

Şövalyeler Don Alvaro’nun cevapları ve düşünceleri karşısında şaşkına dönmüşlerdir öyle ki toplantıyı terk etmek isteyen Don Obregon’a ve “İspanya’nın felakete uğrayacağı günü bekliyorsunuz” diyerek onu vatan hainliği ile alakalandıracak kadar ileri giden Don Vargas’a İspanya’nın sebebi ne olursa olsun içinde bulunduğu hastalıklı duruma mümkün olduğu müddetçe karışmak istemediğini belirtir ve şöyle der: “İspanya benim en büyük zilletim. Şeref ve namusun cezaya çarpıldığı, mertliğin cezaya çarpıldığı, şefkat ve merhametin cezaya çarpıldığı, büyük

olan her şeyin alçaltıldığı, alaya alındığı, bayağılığın, çirkinliğin her yanda başa geçtiği, en manasız en menfur işlerin her yanda yüzde yüz muzaffer olduğu bir devirde benim yapacak işim yok. Mabudumuz sahtekârlık, ayaklarının dibinde yatan iki uşak da hırsızlık ve cinayet. Kardeş olan kabiliyetsizlik ve alçaklık el ele vermişler. Aldatılanlar kendilerini aldatanları başlarına taç etmişler. Bunları ben mi uyduruyorum?”(Montherlant,1950:21) diye sorar ve Alvaro repliğinin devamında kral Ferdinand’ın “Hergün biraz daha soysuzlaşan çağdaşlarımız” sözünü de hatırlatır.

Don Obregon söz sırasını aldığı anda “Şövalyelik de, en yüksek anlarında, yani XII. yüzyılda bile ıslaha muhtaç bir şeydi” diyerek olanlara normal bir kılıf giydirmeye çalışır. Ancak Alvaro “her şey her zaman ıslaha muhtaçtır”(Montherlant,1950:21) der ama don Vargas’ın Alvaro’nun sözlerinin tesirine girdiği ondan dininin icaplarını yerine getirmesini isteyerek şöyle devam eder. “Üç bin seneden beri milletler mahvoluyor. Üç bin seneden beri kavimler boyunduruk altına giriyor. Bir Hristiyan bütün bu felaketleri büsbütün bir facia haline getirmez”(Montherlant,1950:21-22). Don Bernal hala ısrar eder ve olaylara müdahil olmanın olanlara daha yakından tanık olunacağını ileri sürer. Alvaro “bildiklerim yeter. Kabuğumdan her başımı çıkarışımda kafama bir yumruk yiyorum. İspanya benim için artık kendimi korumaya çalıştığım bir şeydir”(Montherlant,1950:22). Şövalyelerin tüm baskı ve çabaları Don Alvaro’nun bir kulağından girip diğerinden çıkmaktadır. Don Bernal vaziyete ve zamana uymanın en iyisi olduğunda ısrar eder. Alvaro kötü ile savaşmaktan ve ısrarlara direnmekten yorgun olsa da fikrini değiştirmez. Baktığı her şeyde bir tiksinti duyar, etrafı hoşnutsuzluklarla kuşatılmış, özlediği saflığı ve vurguladığı yorgunluğunu şöyle ifade eder: “Etrafımı saran her şeyle aramdaki bu devamlı ayrılıktan yoruldum. Tiksinden yoruldum. Başka insanların arasında, hilekâr, pespaye ve budala olmayan insanların arasında yaşamaya hasretim. ...Allahım ne için Gırnata’da ölmedim?” (Montherlant,1950:23). Alvaro’nun nefret ettiği, bıktığı yazarın yaşamında olan kötü ve çirkef dünyasının insanlarıdır. Temiz ve hiçbir kötülüğün olmadığı bir dünyanın özlemidir. Sahnenin sonuna doğru duvarda asılı duran beyaz ipekten ocağın simgesi olan mantoyu göstererek dışarıda yağmış olan kar arasında bir benzetme yapar. Her ikisi de temizliği ve saflığı simgelemektedir. Santiago ocağının elinde kalan tek temiz şeydir. Bu mantonun üzerinde işlenmiş olan kırmızı kılıç ise doğru ve iyilik sembolüdür. Kanın simgesidir ama masum kanını simgelemez. İsa’nın yolunda mücadelenin sembolüdür. Çarmıh üzerinde İsa’nın kalbine kargının saplanması, yaşanan kötülük ve cinayetleri yani İsa’nın inancını zedeleyen şeyleri ifade eder. Alvaro Tanrı vergisi hassasiyetinin farkındadır ve ocağın şövalyelerine sitemini belirtir. “Bu sızlanma benim hayatım, kendimi onlarla besliyorum... Ama siz iğrenç şeylere tamamıyla bigâne kalıyor veya göz yumuyorsunuz. Siz onlarla anlaşıyor, onlarla suç ortaklığı ediyorsunuz! Vah yeryüzünün insanları! Yeryüzünün şövalyeleri!”(Montherlant,1950:24) Kutsal kuşun son ötüşü benzetmesiyle kaybolan değerlerin bir daha geri gelmeyeceği ifade edilir. 1519 yılının şövalyesi, 1000 yılının şövalyesi olamaz. Artık eski hurafelerin ne cüceleri ne devleri ne de canavarları var” (Montherlant,1950:25) diyen Obregon’a aynı sayfada “Canavarlar hala var. Etrafımızı sarmış, tepemize çıkmış, ezdikçe eziyorlar. Burada... Şurada... Orada... Veyl namuslulara!” Bu sahnede deniz aşırı savaşların gereksizliği vurgulanır. Zira Fransa XIX. Yüzyılın ikinci yarısında neredeyse Afrika’nın tamamının sömürgeleştirildiği ve Batı Hint Adalarını kapsayan pek çok deniz aşırı sefer yapmıştır. “Bu keşifler, 1885’te Berlin Sözleşmesi ile Avrupalı güçlerin çoğuna sömürgelerini genişletme, uygarlıklarını ilerletme ve Afrika’yı paylaşmalarını belirledi”(Reunion de professeurs,790). Bu seferlerde yapılanlar tüm dünya tarafından bilinmektedir. Savaşa katılmış biri olarak Montherlant sömürgeleştirme seferlerinde yapılan kıyımlara ve insanlık dışı olaylara dikkat çeker. Bozulan inanç ve kurumların tasviri yapılır. Don Bernal ve diğer şövalyelerin ısrarları işe yaramaz.

Beşinci sahne Alvaro, Santiago Şövalyelerinin en genci don Enrique ve Don Olmeda arasında geçer. Bu kısa sahne önceki sahnenin yansıması durumundadır. Don Alvaro’nun konuşmalarından etkilenmişlerdir. Don Enrique şaşkınlığını ifade eder. Hint Adalarına gitmekte kararsızlığını belirtir. Alvaro ona gitmesini söyler. O “Bütün şevkimi söndürdünüz. İçime bu kurdu düşürdünüz”(Montherlant,1950:26) diyerek Alvaro’nun emin olup olmadığını sorar. Alvaro emin olduğunu ifade eder.

Altıncı sahnede Don Enrique yoktur. Bu sefer en yaşlı şövalye Olmeda söz alır ve oda aynı yönde kaygı ve tereddüdünü ifade eder. Alvaro’ya “İçimizden en gencini de en ihtiyarını da sarstınız. Siz gerçekten Santiago’ların başı, hepimizin efendisisiniz”(Montherlant,1950:27). Alvaro yaşından dolayı ona gitmemesini tavsiye eder ve şöyle devam eder. “Ben ne şunun, ne bunun, hiç kimsenin efendisi değilim. Ben tanrıya hizmet edenlerin hizmet kârıyım”(Montherlant,1950:27) diyerek dini inancını ve Allah’a bağlılığını ifade ederek sahneyi sonlandırır.

İlk perdenin son sahnesinde Alvaro tek başınadır. Şöyle der: “Ey ruhum hala yaşıyor musun? Ey ruhum, nihayet sen ve ben başbaşa” (Montherlant,1950:28) diyerek içinde bulunduğu ruh halini belirtir.

İkinci perdenin ilk sahnesi Alvaro ile Bernal arasındadır. Sahnenin giriş safhası Don Alvaro ve kızı Mariana'nın inançları, kişilikleri, yaşam tarzları ve düşünceleri tasvir edilir. Alvaro kızının kendisine ne kadar açıldığını “Allah'tan korktuğunu bilmeme yetecek kadar” (Montherlant,1950:29) diyerek özetler. Alvaro ile Bernal arasında geçen sahnenin Alvaro açısından inanç, yüksek ruh ve maneviyat Bernal açısından ise zenginlik, lüks yaşam, şan ve şöhret bağlamında ilerler. Don Bernal fakirlikten kurtulmak için oğlu Jocinto'yu zengin biriyle evlendirmenin peşindedir. Alvaro Don Bernal'in önem verdiği her şeyi hatta kızı Mariana'yı bile Allah ile arasında engelleyici olarak görür. Kızının evlenerek kendisini evinde Allah'ı ile baş başa bırakacağını ve Allah'a daha çok yakın olacağını ifade eder. “Tanrıya varmak isteyenler için her insan bir engeldir” (Montherlant,1950:31). Don Bernal Alvaro'nun kızına öğrettiklerini merak eder. Don Alvaro ilginç bir cevap verir. “Din kitaplarını okur. Ona biraz da tarih öğrettim: imparatorlukların nasıl göçtüklerini bilir” (Montherlant,1950:32). Burada Mariana'nın dini bilgilerini kendisi dini kitapları okuyarak öğrendiğini, Alvaro'nun bir baskısının olmadığını ancak tarih konularını bizzat Alvaro'nun kendisinin öğrettiği görülür. Alvaro'nun Memleketin içine düştüğü çirkef ve aşağılık durumlardan dolayı onun sevgisini kaybetmiştir. Ancak Alvaro bile bir önceki yıl dört kez yalan söylediğini itiraf ederek kendisi ile çelişkiye düşer. “Tanrının kendi görüntüsüne benzeterek yarattığı canlıyı onursuzlaştıran en alçakça şey yalandır.” (Bataille,1995:104). Kendisi için düşmanını bile affedeceğini belirten Alvaro prensiplerine gelince en ufak taviz vermez. Don Bernal'a gelince ailesinden şeref ve itibardan başka hiçbir şey kalmadığını söyleyerek ailesinin geçmişinin mali boyutu hakkında bilgi verir. Hint adaları onun mali açıdan tek kurtuluşu ve tek rüyası olur. Bu sebeple Alvaro'ya olabildiğince yüklenir. “Jocinto'nun zengin bir kızla evlenmesi lazım. İşte bunun için de dün sizden şu veya bu sebeple istediğimiz şeyi, ben bu gün sizden karşı karşıya bir erkek, bir dost, bir baba gibi konuşarak istiyorum. Yeni Dünyaya gidip orada iki yıl hatta sadece bir yıl kalın, zengin olarak dönersiniz. Sizin için düşündüğüm mahiyette bir iş, en namusluca yollardan ve gökten yağar gibi, sizi altına boğar.” (Montherlant,1950:35) Oraya gidip zengin olanlardan misalleri sıralar. Büyük mükâfatlardan söz eder. Ancak Alvaro bunları kabul etmek şöyle dursun giderek ayak diretir. Hint adalarına gitmeyeceğini şu sözleri ile reddeder. “Ne garip, kendimi kirletmem için ellerinden geleni yapanların dostlarım olduğunu görüyorum da” (Montherlant,1950:36) diyerek şaşkınlığını belirtir. Alvaro kızının zayıf bir anının mahsulü olduğunu belirterek onun için bile Allah'ın ve kendi vicdanının huzurundaki itibarını mahvedecek bir şeyi kabul etmeyeceğini vurgular. Olmeda'nın Alvaro'ya zalim demesini haklı göstermeye çalışan Don Bernal'e “Olmeda hafiflik edip altmış ikisinden sonra valiliğe özeneceğine, rahat bir ölüme hazırlansa daha iyi eder” (Montherlant,1950:36) diyerek Bernal'i reddeder ve Olmeda'yı ise maneviyata davet etmiş olur. Kendi maneviyatının boyutunu şu sözleri ile göstermeye çalışır: “Kendim için kabul ettiğim tek hâkim Allah'tır, hakkımda vereceği hükme de korku ve huzur içinde boyun eğeceğim” (Montherlant,1950:37). Don Bernal'in soru yağmuruna aynı şekilde Alvaro cevap verir. Birinci perdede Alvaro'nun kızı için kale önünde bekleyen ve kar altında ve her türlü aşağılamaya katlanmak zorunda kalan töton şövalyesi için o “azap ve işkenceye katlanırdı. Şerefsizliği kabul etmezdi” (Montherlant,1950:37) diyerek şerefli bir şövalyenin kabul edeceği ve etmeyeceği şeylerin sınırını belirler. Don Alvaro'nun tutumu sertleşir ve Don Bernal'i azarlar. “Oğlunuzu ağırlığınca altına vermek istiyorsunuz. Benim de kızım için düşündüklerimden dönmem gerekecek” (Montherlant,1950:38) diyerek ona aba altında sopa göstermeye çalışır. Alvaro altın ve paraya tapma derecesinde tutkulu olan don Bernal'e Hint adalarından bir misal vererek Don Bernal ve onun gibi düşünenlerin zihniyetlerini açık bir şekilde ortaya koyar. “Batı Hint adalarında bilmem hangi kabilenin reisine İspanyolların Allah'ı kimdir, diye sormuşlar, o da bir altın külçesi göstermiş. Kralın bile ya tehditle, ya zorla İspanya'daki dört şövalye ocağının mallarını, mülklerini çaldığını gördükten sonra bugün dünyanın hayâsızlar elinde kalmış olmasına insan artık şaşmıyor” (Montherlant,1950:38) diyerek para ve servet tutkusunun karşısına ahlak ve inanç tutkusu ile çıkar. Yani Montherlant kahramanlarını tutkularıyla ön plana çıkarır. Hemen hemen tüm piyeslerinde kahramanları aracılığıyla “Montherlant tutkuların övgüsünü yapar.” (Blanc,1970:47). Don Bernal insanların her zaman altını sevdiklerini ve Gırnata'nın zaptından öncede altını sevdiklerini ifade etmesi üzerine Alvaro ilginç bir cevap verir. “Evet seviyorlardı. Çünkü altın, nüfuz ve iktidar veriyordu; iktidarla da büyük işler yapılıyordu. Şimdi ise nüfuz ve iktidarı seviyorlar çünkü altın getiriyor ve bu altınla da küçük işler yapılıyor” (Montherlant,1950:38). Bu tam anlamıyla don Bernal'in suratına inen bir tokat olur çünkü onun yapmak istediği şey budur. Don Bernal Hint adalarından gelecek altınlarla abat olmanın hayalini kurarken Don Alvaro Allah'ın kendisine verdiği on beş yıllık fakirliğe razı olur ve Allah'ına teşekkür eder ve “zengin olmak istemiyorum” diyerek serveti elinin tersi ile

iter. Eğer Mariana ve Jocinto arasında gerçek bir duygu varsa bu halleri ile evlensinler, fakir olurlar belki ama İsa'nın alçak gönüllüğünü sergilemiş olduklarından onun takdirini kazanırlar. Ve Hint adalarından elde edilerek kızına verilecek zenginliğin kızına günah vermekten başka bir şey olmadığını belirtir. Sahnenin sonu yaklaşırken, Don Bernal'in çeşitli bahanelerle Don Alvaro'yu ikna etme çabaları her seferinde boşa çıkarılır. Bu iki şövalyenin zıt düşünceleri kendilerinin yöntem ve gerekçeleri ile savaştırılır. Don Alvaro babasından kalan paradan bahseder ve herkesin sevindiği bu durum karşısında hüzünlendiğini söyler. Bir anda konuştuğu serveti kazanmak için başkalarının on yıl çalışması gerektiğini söyler ve "altın kesesi önünde kendi kendime: yarabbi, ben bu parayı ne yapayım? Diyordum. Hepsini ocağımızın yurttaşlarına verdim"(Montherlant,1950:41) diyerek iki ruh, iki insan karakteri arasındaki farkı ortaya koyar ve insanlık için ihtiyaç sahiplerine vermek gerektiğini dile getirir. Don Bernal hayır işlemekten tiksinden bahsederken don Alvaro da onun tabii olarak kabul ettiği şeylerden tiksindir. Hayır işlemenin Allah'ın katında kazanç olduğunu söyler. Her iki şövalye de şövalye ocağının sonunun geldiğinin farkındadır. "artık ocak mocak kalmadı Alvaro bunu pekâlâ biliyorsunuz"(Montherlant,1950:42). Karşılıklı ders vermeler ve suçlamalarla sahne son bulur.

İlk sahneye Mariana'nın iştirak etmesiyle ikinci sahne üç kişi arasında cereyan eder. Don Alvaro ilk önce kızı Mariana'ya Don Bernal'in oğluna olan duygularını sorgular. Kızının kendi evinde bu gibi olayları yapmasını tasvip etmez ve şiddetle buna karşı çıkar. Sahnenin Don Alvaro'ya ait ilk sözü gençlerin aralarında geliştirdiği duygusal ilişkilere bir karşı çıkıştır. Bir önceki sahnede Fas masallarından bir misal vererek bir başkasına aşık olması sebebiyle kızını öldürmeyi düşünen bir baba hatırlatması yaparak bu tür davranışların kendisine göre olmadığını sinyalini vermiştir. "Don Bernal'in oğluna bilmem nasıl bir duygu beslediğinizi söylüyorlar ve bu benim evimde benden birkaç adım ötede oluyor! Şunu bilin ki ben bu nevi şeylerden nefret ederim" (Montherlant,1950:43) ifadesinde geçmişte gençler arasındaki ilişkilerin daha kontrollü olduğu, şimdiki gibi serbest olmadığı ve tüm manevi değerler gibi ona da bir baba olarak karşı çıktığını söyler. Don Alvaro kızını küçücük bir dişi maymuna benzeterek hakaret derecesine sözlerini taşır. Erkekler ve kadınlar arasındaki sevişmelerin maskaralıktan, gülünçlükten ve budalalıktan başka bir şey olmadığını ifade eder. Don Bernal Don Alvaro'ya hakaretlerine son vermesini ister. Bunun üzerine Alvaro kendi kızından affını ister ama suçlamalarına da devam eder. "Mariana sizi hırpaladımsa beni affediniz. Ama beni en hassas yerimden yaraladınız. Biraz yüksek bir hayat sürmeye çalışıyorum ve beni alçaltan da siz oluyorsunuz! Bana destek olacağınız yerde engel oluyorsunuz"(Montherlant,1950:43) diyerek kızını suçlar. Onun istediği maneviyatı yüksek ahlaklı bir aile yaşamı sürmektir. Bunun üzerine Mariana "Babacığım siz ne isterseniz ben de onu isterim. Ben sizi nasıl alçaltabilirim" (Montherlant,1950:43) diyerek babasının sözünden asla çıkmayacağını belirtir. Alvaro kızının dini duygularını küçümser ve hemen akabinde "Eğer Tanrı yüzünün ne olduğunu bir kerecik olsun sezmiş olsaydınız bir erkek yüzü görmemek için sokakta başınızı çevirir geçerdiniz." der. Sonra Bernal'e onu teselli etmesini söyler ve tüm kötülüklerin işleneceği ve insanlığın ayaklar altına alınacağı için Yeni Dünyaya gitmeyeceğini ve bu şekilde Allah'ı da hoşnut edeceğini bildirir.

Üçüncü sahne Bernal ile Mariana arasında geçer. Don Bernal söz aldığı anda yine aynı konu üzerinde planlar geliştirmeye devam eder. Saraydan itibarlı bir kişi olan Kont Soria'yı kralın Alvaro'yu bu göreve tayin ettirmesini sağlamak için kullanır. Mariana sahnenin başında sessizliğini korur. Duygusal bir konuşma devam eder ve Mariana'nın gözlerinde yaş vardır. Don Bernal "Beni sevmiyorsunuz" demesi üzerine Mariana yarım bir cümle ile onu neden sevdiğini ifade eder. Bu doğal olarak Bernal'in oğlundan dolaydır. Bernal her ne kadar Don Alvaro'yu suçlasa da, Mariana babası için şöyle der: "Babam bir eşi daha gösterilemeyecek kadar dürüst bir adamdır. Onun lüksü de bundan ibaret, ama pahalıya mal olan bir lüks" (Montherlant,1950:45). Bu ifadesinde yüksek maneviyata sahip olmanın gurur ve maddiyatı ve devletin verdiği maaşı reddederek yoksulluğa varan bir hayata katlanma gerekçesini açıklar. Don Bernal Don Alvaro'yu evliya olarak nitelendirir ve evliyaların çevresindekiler için sıkıcı olduklarını söyler. Fakat Mariana "benim canımı sıkıyor" diyerek babasının savunucusu ve koruyucusu olur. Don Bernal Alvaro'nun her şeyin aksini söylemekten zevk alan birisi olduğunu söylemesine Mariana şöyle cevap verir: "insan bu derece yanıldıktan sonra dostluğun ne manası kalır? Dost edinmediğime ne iyi etmişim. Babam öyle bir insandır ki içi de birdir, dışı da. Hak bildiği yoldan şaşmaz" (Montherlant,1950:46) diyerek sorunun babasında olmadığını asıl sorunun insanlık değerlerini kaybetmiş diğer şövalyelerin ve özellikle Don Bernal'de olduğunu belirtir. Mariana Don Bernal ile yaptığı konuşmada Alvaro'nun eksikliğini hissettirmez çünkü onun vermiş olduğu cevaplar babasının cevaplarından adeta farksızdır. Mariana tıpkı diğer kişilerin kendi düşüncelerini savunduğu gibi, Don Bernal'in babasını alçaltmaya çalıştığının farkındadır ve bunu ona ifade eder ve sözleriyle

babasının sahip olduğu değerlerin doğruluğunu savunur. “Savaş macerasının tarihi ve kolektif karakteri ne olursa olsun, savaş kişisel bir olay olmaya devam eder. Herkes kendi kişisel sebep arzularını savaşa taşır.” (Blanc,1968:41) Don Bernal’de tek amacı servet sahibi olabilmek için oradaki imkanların tümünü kime neye mal olursa olsun kullanmaktır. Batı Hint adalarından gasp edilerek ve insanları kendi vatan ve evlerinde mağdur edilerek elde edilecek para ile mesut olunmayacağını Don Bernal’e cevaben mesut olmak için uğraşmadığını da söylemekten geri durmaz. Ancak evliliği güzel bir benzetmeyle şöyle tasvir eder: Evliliği “bir ibadet yerine girildiği zaman yapıldığı gibi kapıyı kapamak, bir daha da hiç arkama bakmamak...” (Montherlant,1950:48) olarak tanımlar ve kapıyı kapattıktan sonra varlığıyla veya yokluğuyla dört duvar arasında dışarıdan bağımsız olarak sade ve basit bir yaşamdan ibaret görür. Bernal’in oğlunun onun tek erkeği olacağını beyan eder ve onunda Jocinto için tek kadın olacağını ekler. Aynı sayfada “Ebediyen onda kaybolup gideceğim” diyerek düşüncelerini açığa vurur ve eşiyile bütünleşeceği düşüncesini vurgular. Fakat biraz ilerde babasının ilk sahnelerde vermiş olduğu cevaplar aynı şekilde onun dilinden telaffuz edilir. Bu Don Bernal’in cümlelerine yansır. “Aziz Mariana, siz babanızın kızıdır, üstelik de ondan daha uslu akıllıdır. Bazen konuşurken bile, mesela şu cümle: “çocuklar bile beni kocamdan uzaklaştırabilir” cümlesi demin Don Alvero’nun bana söylediği bir cümleyi hatırlıyor.”(Montherlant,1950:48) O cümle dostluğun bile içinde olmadığı yalnızlıktır. Don Bernal her ne kadar çok kızını babasına benzetse de Mariana onun bu fikrine katılmaz. Bernal ona kendisini küçümsememesini söyler ve ona Jocinto’ya ait olan şu cümleleri aktarır. “Bir kraliçe kadar gururlusunuz. Bir kraliçe kadar”(Montherlant,1950:48). Mariana Jocinto’dan bahsederken “Don” soyluluk takısını kullanarak soylu bir şekilde davranmış olur. Mariana sözlerini şu şekilde sürdürür. “Benim için henüz yabancı olan bir erkekten yalnız adıyla bahsedecek değilim”(Montherlant,1950:49) diyerek pek çok kaybolmuş değerinde hala devam ettiğini gösterir. Bernal oğlu Jocinto’nun ona yazdığı mektuptaki Mariana ile ilgili duygularını ifade eden aşk sözlerini iletir. Jocinto’nun onusuz boğulduğunu ve saçlarını ayıran çizgiden bahseden cümlelerini ona aktarır. Don Bernal’in bu cümleleri Mariana için kaleyi içerden fethetmenin bir yolu gibi görünür. Ve babasını çok iyi tanıyan biri olarak, onun gözüne girmek ve ikna etmek için şan şeref ve maddi menfaatlerden bahsetmemesini söyler. “Babamı ikna etmek için şan şeref meselesini ileri sürerse boşuna vakit kaybetmiş olacaktır; maddi menfaatten söz açarsa o zaman babam kendisini kapı dışarı eder. Ona söyleyin, İspanya’nın manevi nüfuzu için kralın Batı Hint adalarına seçkin İspanyollar göndermek istediğini babama anlatsın. Söyleyin ona ocağımızdan bahsetsin, yerlilerin hakiki bir Santiago şövalyesinin ne olduğunu bilmeleri lazım. Ona söyleyin... evet ona kral emrediyor, deyin...”(Montherlant,1950:50). Mariana babasının tüm hassasiyetlerini ve önem verdiği her şeyi cümlesi cümlesine açıklar ama o bilir ki bunların dahi babasını ikna etmeye yetmeyeceğini ve diz çöküp dua edeceğini söyler. Mariana’nın gözlerinde yaş vardır. O ümitlerini eriyecek karlarda ve baharla gelecek olan güneş ışınlarına saklar.

Üçüncü perde aynı dekor yalnız ikinci sahnede kesilen kar şiddetini artırarak yağar. Sahne Alvaro ve kızı Mariana arasında geçer. Alvaro Mariana’nın eski romanslardan yaptığı okumayı keserek bir eski yeni karşılaştırması yapar. “O zaman tertemiz bir ordu varmış; bunu düşündükçe gözlerim doluyor. Fakat bu günkü orduda, her şey karma karışık”(Montherlant,1950:52) diyerek geçmişte daha düzenli ve temiz olan ordudan eser kalmadığını ve şu an ki ordunun karma karışık, düzensiz ve iyi olan her türlü değerden uzak olduğunu altını çizer. Yeni Dünya seferlerini eleştirir. Don Bernal tarafından yönlendirmesiyle Don Alvaro’nun evine gelecek olan Sarayın hatırı sayılır şahsiyetine Charles de Gand’ın züppesi diyerek yeni yetme mevki sahiplerinin yükselişlerini de şu şekilde özetler. “Haydi, haydi, ben bu kibar âleminde insanların nasıl yükseldiklerini bilirim. Her basamakta mukaddes bir şeyi çiğneyerek” (Montherlant,1950:53) diyerek peşinen gelmekte olan saray konluğu hakkındaki düşüncelerini yansıtır. “Herhalde sarayda temiz kalmış bir tek insan vardır” (Montherlant,1950:53) ifadesine hemen devamında Alvaro “hayır tek bir insan bile yoktur” diyerek cevap verir. Aslında Don Alvaro Afroz edilmiş insanların kendi mezarlıklarına defnedilmesini istemiş olduğu bir dilekçenin cevabı doğrultusunda saraydan geldiğini düşünür. Afroz edilen kişiler hakkında bir bilgi verilmese de Alvaro’nun düşüncesinin bu insanlara haksızlık yapıldığı ve ona göre değerlerinin olduğu izlenimi kendini gösterir. “Bu işin olmasını çok istiyorum. Ah, bilerseniz nasıl can ve gönülden istiyorum”(Montherlant,1950:52). Tüm düşüncesini bu sözleri özetler. Afroz işlemlerini yapan papazların ve kilisenin bozulmuşluğuna dikkat çeker. Dünyanın düzeni İnsan eliyle özellikle çoğu zaman inançlar uğruna bozulur. “İnsan olmadan dünya nötrdür.”(Sarano,1965:200) Dünyanın dengesini bozan insanoğlundan başkası değildir. Alvaro Ortada kalmış cenazelerin şerefini kurtarmak arzusundadır. Bu sahnenin sonunda, yırtılan çarşafın onarılması üzerine kurulu fakirlik ve buna razı olmaya yönelik yüksek ruh hatırlatması yönünde karşılıklı konuşmalar yer alır.

İkinci sahne Mariana'nın tek başına kaldığı bir monologdan ibarettir. Bu monolog bir tür yakarış, bir tür dua veya bir tür sığınmadan ibarettir. Bu sığınma Saraydan gelen Kont de Soria içindir. Mariana bunun farkındadır. Aslında gelen kişinin bir ehemmiyeti yoktur. Gelen kişinin düşüncelerinin ehemmiyeti söz konusudur. Babasının düşüncesi ile tam tersi bir düşünce arasında kendini sorgular. Kont kapıdadır. Mariana "Allah'ım hayatımı kurtaracak sözleri bulmak, babamı kandırmak mademki bir yabancıya düşüyor, ondan yardımını esirgeme"(Montherlant,1950:55) diyerek sahneyi bitirir.

Son perdenin üçüncü sahnesi Kont de Soria ile Don Alvaro arasında geçer. Tüm konuşmaların girişi gibi bu konuşmada havanın sertliği ve her yeri kaplayan kar tasviri ile başlar. Don Alvaro Aforoz edilenlerin cenazelerinin kendi mezarlıklarına gömülmesi yönünde beklentileri vardır. Ancak Kont Soria'nın geliş sebebi Don Bernal'in yönlendirmesi ile olmuştur. Yani Kont Soria Don Bernal'in Altın ve servet elde etme düşüncesine alet olmuştur. Burada hem kral suiistimal edilmiş ve hem de Alvaro oyuna getirilmeye çalışılmıştır. Hatta Alvaro'nun kızı dahi kullanılmıştır. Kont Soria Alvaro'nun içine kapanmasından bahseder. Alvaro Soria'ya olup bitenleri anlayamayacak kadar genç olduğunu belirterek "muayyen bir yaşa varınca bütün insanların ancak yardıma muhtaç mahlûklar olduklarını zannedersiniz"(Montherlant,1950:56) der. Alvaro'nun askerlikten el çekmesinin sebepleri ile hayır işlerine adanmasının sebepleri aynıdır. Kont Soria Alvaro'nun başarılarının hala yaşadığından bahsederek konuya girmek ister. Fakat Alvaro Kont'un bu düzmece söylemine "Benim için öldükten sonra başkaları için hala yaşamasına hayret ediyorum"(Montherlant,1950:57) diyerek şaşkınlığını dile getirir. Aynı sahnede Kont Soria Alvaro'nun kendi kabuğuna çekilmesinin söylentilerini açmaya kalkışır ama Alvaro'nun tepkisi "Bırakın rica ederim" diyerek çok sert olur. Kont Soria Alvaro'nun arzu ve isteklerine yönelik sorunun cevabı olumsuz olunca kral kastedilerek aynı yerde "ama sizin adınıza arzu edenler var" der. Burada Asıl arzu eden Kral değil Don Bernal'dir. Haçlı seferi kelimesi Alvaro'yu rahatsız eder ve "Yoo! Kesiniz, kesiniz rica ederim. Doğrusu bunu beklemiyordum"(Montherlant,1950:57) diyerek saray adamından boşuna kendini yormamasını ister. Kızı Mariana'nın bilgileri doğrultusunda bir yaklaşımla ulu değerler, yüksek ruhlu görevler ve bu görevleri icra edebilecek yüksek ruha sahip kişiler olayın önemini artırmak için kullanılır. Ancak kralın işin içine sokulması durumu değiştirir. Kont Soria şöyle der: "Beni reddedebilirsiniz, ama kralı reddedebilir misiniz?" (Montherlant,1950:58) diyerek Alvaro'yu köşeye sıkıştırır. Devamında Alvaro krala biri söylemiştir hatırlatması üzerine Kont Soria yalan söylemekten çekinmez ve "Ben oradaydım" diyerek Alvaro'yu inandırmaya çalışır. Ancak askerlikten çekilen ve herkesi karşısına alarak deniz aşırı savaşları tasvip etmeyen Alvaro'nun hakkındaki "ihtiyar deli" gibi olumsuz söylentilerin kral için bir anlam taşıyıp taşımadığı endişesini Kont Soria kral iltifatla sizden bahsetti diyerek gidermeye çalışır. Alvaro buna rağmen dünya ile ilgili maneviyat değeri olmayan şeyler olarak düşünse de ondan ne istedikleri sorusunu sormaktan kendini alıkoyamaz. Çünkü Batı Hint adaları meselesi olduğu kadar kralın onu düşünmüş olması da onun için bir hassasiyet oluşturur. Bu konuda pazarlık devam ederken öte tarafta diz çökmüş dua etmekte olan Mariana sahneye atılır ve sonraki sahnenin bu üçü arasında devam etmesine sebep olur.

Bu sahnede Mariana "Babacığım sizi daha fazla aldatmalarına dayanamayacağım. Bütün bunlar iğrenç bir oyun"(Montherlant,1950:60) diyerek bu aldatmacaya müdahale eder. Kendisinin bu oyuna dâhil edildiğini ve bunun Don Bernal'in düzeni olduğunu itiraf eder. Kont Soria'nın çabalarına rağmen Alvaro ona bu durumda ne size verecek ve ne de sizden alacak bir şeyim kalmamıştır der ve şöyle devam eder: "O iğrenç hırs ve tamah yerlere kadar eğilirken hiçbir şeye boyun eğmeden, her türlü menfaatten uzak yaşamak belki gurur gibi görünür"(Montherlant,1950:60). Üzüntüsünden Kont Soria'yı kapıya kadar geçiremeyeceğini ifade eder ve kendisine yapılan kabalığa cevaben bunu yapar Kontun çıkmasıyla sahne son bulur.

Bu son perdenin son sahnesi baba kıza bırakılmıştır. Alvaro "ne için, ne için?" diyerek sahneyi başlatır. Mariana dua ederken babasının İsa'nın yerinde olarak gözünün önüne geldiğini anlatır ve "gözümün önünde aldatıldığınızı, hem de benim hatam yüzünden kurulmasına yardım ettiğim bir tuzağa düşürülerek aldatıldığınızı görmektense varsın hayatım ve bütün ümitlerim kırılınsın"(Montherlant,1950:62) diyerek babasının yanında yer alır. Bu davranışı ve sözleri üzerine Don Alvaro kızının önünde diz çöker, geçmişte ihmal ettiğini itiraf eder ve "sen benim için bugün doğdun, çünkü senin sevmeye layık olduğun bugün öğrendim"(Montherlant,1950:62) diyerek kızının da onu sevdiğini öğrenmiş olur. Aynı yerde Don Alvaro kızına "şimdi aynı denize akıyoruz" ve "Beni uçurumun tam kenarında iken tuttun. En iyi tarafım elden giderken sen benim en iyi tarafım oldun. Ben sana hayat verdim, sen bana hayatımı geri verdin" der. Mariana babasına "sizi olduğunuzdan başka türlü görmeye tahammül edemedim. "Geçen gün mahvınıza sebep olduğumu yüzüme vurmuştunuz. Sizi kurtarmak

istedim.”(Montherlant,1950:62) Baba ve kızı yüksek ve ulu duygulara buluşurlar. Don Alvaro “Bırak seni de beni çağırın Tanrıya alıp götürüyüm” (Montherlant,1950:63) der. Piyes yüksek inanç ve yüksek ruh duyguları ile devam eder ve son bulur. Montherlant bu düşüncelerini eskilere, yani antik dönemlere borçludur. Kişiliğindeki gücünün kaynağı eskilerden gelir. “Bu antik tutku Montherlant’ın sivilini ve düşüncesini etkilemiştir.” (Bordonove,1954:26)

4. SONUÇ

Yazar bu piyeste, sömürgeleştirme, bilgelik, dürüstlük, doğruluk, namusluluk, dünya nimetlerine sırt çevirme, vatan sevgisi ele alınmıştır. Papazlara ve kiliseye karşı savaş açar. Hiçbir zaman bulamadığı bir Allah sevgisini yüceltir. Yazar zıt karakterlerin zıt düşüncelerini ve zıt tutkularını çatıştırarak iyi kötü zıtlığını gözler önüne serer. İyi ve kötünün iç içe olduğunu söyler. “Ayrıca birbirini belirleyen iyi ve kötünün karıştığını kabul etmek gerekir”(de Saint Robert,1969:36). Kaybolan değerleri ele alır. İnançların hiçe sayılmasını, yiğitlik, kahramanlık, dürüstlük ve fedakârlık gibi değerlerin yerini altın, para, mevki gibi dünyalık değerlerin aldığına dikkat çeker. Yardım severlik ve insanlık arayışına düşer. Manevi değerlerin yok oluşunu, deniz aşırı seferlerin gereksizliğini, oralarda yapılan insanlık dışı olayları gündeme getirir. Yazar toplumların kaybolan insani değerlerine olan özlemini dile getirir ve iğrenç tarafları karşısında tepkilerini gösterir. Savaşların ülkeyi korumak için yapıldığında onurlu başka ülkeleri işgal etmek için yapıldığında vahşet ve katliam olduğunu düşünür. Herkesin yaşamaya hakkı olduğunu savunur.

KAYNAKÇA

- Bataille, G. (1995) *Edebiyat ve Kötülük*, Ayrıntı Yayınları, Çev. Ayşegül Sönmezay, İstanbul.
- Blanc, A. (1970). *Montherlant La Reine Morte*, Profil d'une Oeuvre, Hatier, Paris.
- Blanc, A. (1968). *Montherlant un Pessimisme Heureux*, Editions du Centurion, Paris.
- Bordonove. G. (1954) Henry de Montherlant, Classiques du XX. Siècle Editions Universitaires, Paris.
- De Saint Robert, P. (1969) Montherlant le séparé, Flammarion, Imprimé en France.
- Gümüş, H.(1998) *Cours d'Initiation à la Littérature Française*, Marmara Üniversitesi Yayınları, Cilt-I, İstanbul.
- Reunion de Professeurs, *Histoire de France*, Collection d'ouvrages classiques, (Rédigés en Cours Gradués Conformément aux Programmes Officiels.)
- Robichez, J. (1973). *Le Théâtre de Montherlant*, Société d'édition d'enseignement supérieur, Paris.
- Sarano, J. (1965) *La Douleur*, Editions de l'Epi, Paris.
- Sipriot, P. (1953) Montherlant Par lui-meme, Ecrivains de toujours" aux Editions de Seuil, Paris.
- Sipriot, P. (1975) Montherlant, Ecrivains de toujours" aux Editions de Seuil, Paris.